Tekst Sibo Arbeek Fotografie ScagliolaBrakkee

NIEUWBOUW IKC DE VAART TER AAR

Een nieuwe plek die het dorp verbindt

Een zorgvuldig en geslaagd proces waarbij een gezamenlijke visie op de ontwikkeling van het kind resulteerde in een nieuwe gemeenschapsvoorziening in een gebied dat zich stapsgewijs ontwikkelt tot 'landgoed van Ter Aar'.

Bijna drie jaar geleden sprak Schooldomein met de voormalige directeuren van de drie net gefuseerde basisscholen, de gemeente Nieuwkoop, architectenbureau De Zwarte Hond en het begeleidend adviesbureau ICSadviseurs. Er waren toen veel ambities om een IKC te starten en een gezamenlijke onderwijsvisie. Zijn de plannen van toen ook echt uitgekomen? Na de ingebruikname van IKC De Vaart ontmoette Schooldomein de beide directeuren Ruud van Geene en Marijke Kieboom van basisschool De Vaart, coördinator centrum jeugd en gezin Anne-Marie van Ginkel, directeur Miranda Hooghart van Kindcentrum De Boomhut en directeur-bestuurder van de bibliotheek Rijn en Venen Hester van Beek. Marijke opent: “Het nieuwe IKC De Vaart in Ter Aar in de gemeente Nieuwkoop is nu al een voorziening voor het hele dorp, waar iedereen de hele dag en avond welkom is. Het gebouw faciliteert met zijn vele doorzichten de spontane ontmoetingen en is een ontmoetingsplaats voor jong en oud. IKC De Vaart draagt bij aan het ontwikkelen van vaardigheden op de gebieden onderwijs, opvang, opvoeding, ontwikkeling, ontspanning en ontmoeting.”

BRUISEND HART

In IKC De Vaart werken basisschool De Vaart, Stichting Kinderopvang Liemeer, KC De Boomhut, het Centrum voor Jeugd en Gezin, Bibliotheek Rijn en Venen en sporthal De Vaart nauw met elkaar samen. “De kernpartners zijn met elkaar verbonden vanuit hun gezamenlijke verantwoordelijkheid om kinderen te ondersteunen bij hun ontwikkeling”, legt Marijke uit. “In het hart van het gebouw ligt de uitnodigende horeca waar de medewerkers hun lunch gebruiken, ouders op hun kinderen wachten en wandelaars, sporters en ouderen elkaar bij de zelf gebakken appeltaart ontmoeten.” Hester vult aan: “Naast ons als kernpartners is de horecabeheerder ook een belangrijke partner, die behalve de exploitatie ook het logistiek beheer doet en vooral voor de gezelligheid zorgt.” Miranda: “De O van ontmoeting is heel belangrijk en is ook nog volop in ontwikkeling. Er zijn zoveel dwarsverbanden onderling; ouders die ’s morgens hun kinderen naar de kinderopvang en

“IKC De Vaart draagt bij aan het ontwikkelen van vaardigheden op de gebieden onderwijs, opvang, opvoeding, ontwikkeling, ontspanning en ontmoeting”

“De meerwaarde van het IKC is dat we op een vanzelfsprekende manier gebruik kunnen maken van elkaars expertise. Alle partners in het IKC staan voor het welzijn van de kinderen. Hoe fijn zijn de korte lijntjes die het gebouw letterlijk faciliteert; peuters en kleuters zien elkaar spelen en ontmoeten elkaar in het gebouw, dit maakt de stap van kinderopvang naar basisschool letterlijk en figuurlijk klein. Even aankloppen bij het CJG met een opvoedkundige vraag, is nu ook makkelijk. Daardoor kun je nog sneller signaleren wanneer informatie of hulp nodig zijn.”
Ingrid Luijkx van Stichting Kinderopvang Liemeer

Begane grond

1 Sporthal
2 Buurthuis/hart
3 Speellokaal
4 Bibliotheek
5 Kinderopvang
6 Cluster onderbouw
7 Entree

school brengen komen ‘s avonds terug om te sporten en halen tussendoor een boek bij de bibliotheek. En we richten ons ook op de mensen die nog geen ouders zijn, maar wel een doelgroep voor het centrum jeugd en gezin vormen. Ik merk nu al dat de lijnen hier veel korter zijn en mensen makkelijk even binnenlopen.” Hester knikt: “Het centrum bedient een doelgroep van 0 tot 100+. Ons doel is natuurlijk om aan de voorkant nog meer lezende kinderen te hebben; zo ontwikkelen we een programma over duurzaamheid samen met het onderwijs. De verbindingen die er al waren zijn nu veel makkelijker te leggen. Het is een dorpshuis waar je laagdrempelig naar binnen loopt om een boek te lenen en even koffie te drinken. Het voordeel is ook dat je meters dubbel gebruikt; bijvoorbeeld de vergaderkamer, de tafels in de bibliotheek en de theaterzaal. Voor bepaalde activiteiten gebruiken we meubels van elkaar. De activiteiten bepalen hoe we de ruimtes gebruiken.”

GASTVRIJHEID EN GEZELLIGHEID

Het centrale hart als buurthuis met de bar is het ’dorpsplein’ binnen in het gebouw. Hier omheen zijn sociale functies belegd die Ter Aar rijk is: de bibliotheek, het speellokaal, de grote verdiepte sporthal, de onderwijs clusters, de vergaderruimten en de kinderopvang. Vanuit dit hart overzie je het geheel en dit hart, het

dorpsplein, stimuleert de ontmoeting die in een dorp zo belangrijk is. Binnen in het hart van het gebouw valt het daglicht ook ruimschoots naar binnen en dankzij de warme houtafwerking en de huiselijke vloer ontstaat een gevoel van gastvrijheid en gezelligheid. Door de centrale ruimte met de vide en de vele doorkijkjes valt er veel te beleven. Zo kijk je vanuit het hart ook direct naar beneden in de sporthal verdiept in de grond. De grote kleedkamers bij de sport liggen volledig in de grond verzonken met daarop het schoolplein op maaiveldniveau.

VAN GEBRUIKERSOVERLEG NAAR PROGRAMMARAAD

"We hebben nu nog een gebruikersoverleg, maar een inhoudelijke programmaraad met jaarplan zou mooi zijn", oppert Hester, "wat vinden we vanuit ons eigen onderdeel van belang en hoe kunnen we daar samen een integraal aanbod van maken? Mogelijk kunnen daar ook externe partijen op aanhaken, zoals het historisch museum of partijen op het gebied van duurzaamheid. In Alphen werken we bijvoorbeeld samen op thema's als het voorkomen van langdurige zorg, het stimuleren van een gezonde leefstijl en schuldpreventie." "Het is geweldig", reageert Ruud, "dit centrum heeft zoveel meer potentie om veel voor dit dorp te betekenen. Daar moeten we wel ingroeien. We worden letterlijk beperkt in tijd en ruimte." "Toch hebben we een sterke drive om het voor elkaar te krijgen", vult Miranda aan, "daarom willen we ook graag toekomstige ouders hier binnen hebben, zodat ze zich op een goede manier voorbereiden op hun ouderschap. Het is hier een vangnet en een community. We zien ons zelf echt als maatschappelijk ondernemers met een gezamenlijke opdracht. Ook uniek is dat we hier twee organisaties kinderopvang aanbieden. Onze club De Boomhut heeft een eigen pedagogische visie en dat geldt net iets anders ook voor Kinderopvang Liemeer. Dat maakt dat ouders iets te kiezen hebben. Dat onderscheidt ons als IKC en volgens mij zijn we de eerste in Nederland, waar dat vanuit een inhoudelijke visie en samenwerking gebeurt."

KLEINSCHALIG BINNEN GROOT

Marijke: "Het is een groot gebouw maar we organiseren het onderwijs kleinschalig, met maximaal vijf groepen in een unitruimte. Het team

Erwin Veneklaas Slots

Bart van Kampen

vlnr Marijke Kieboom, Ruud van Geene, Hester van Beek, Anne-Marie van Ginkel en Miranda Hooghart

van een unit bestaat uit leerkrachten en onderwijsassistenten. Kinderen hebben hier afhankelijk van de eigen betrokkenheid en motivatie veel ruimte om eigen keuzen te maken; zelfs de kleuters hebben eigen momenten binnen en buiten tijdens het bewegen. De kinderen beginnen de dag allemaal in de eigen basisgroepsruimte met vaste kringplek, daar vinden de activiteiten plaats met de groep. Vervolgens heeft een groepje instructie, werken kinderen op de leerpleinen en lezen een boek in de bibliotheek. Daarnaast hebben we een werkplaats voor doelessen, waar meer praktijkgericht leren centraal staat. Kinderen hebben hier letterlijk en figuurlijk de ruimte." Ruud knikt: "En we kunnen buiten spelen en sporten met een groot sportveld naast de deur. Die combinatie van vrijheid en veiligheid maakt het sterk.

De gemeente had een duidelijke visie op de ruimte, met de inrichting van het speelterrein, de combinatie met de omliggende sportvelden, de verdiepte sporthal in het gebouw en de relatie met het park. Duurzaamheid en leefbaarheid zijn belangrijke thema's." "Zo werken we vanuit de BSO met onze kinderen in het Tiny forest; een klein inheems bos in het park waar we buitenlessen en onderwijsprojecten organiseren, zoals het opruimen van vuil. Daarin werken we ook samen met de scouting," vertelt Miranda. "Samen met de gemeente hebben we ook goed nagedacht over de verkeersafwikkeling, met een prachtige kiss en ride zone. Het is echt een integraal project, waarbij gebouw en omgeving prachtig geïntegreerd zijn. We noemen het dan ook *het landgoed van Ter Aar.*"

KIND CENTRAAL

ICSadviseurs was verantwoordelijk voor het programma van eisen, de begeleiding van de architect, landschapsarchitect en interieurarchitect. Daarnaast begeleidde ICSadviseurs de aanbesteding van de aannemer, inclusief de prijs- en contractvorming en begeleidde het bureau de partijen bij de beheer- en exploitatieafspraken en het opstellen van de overeenkomsten. Projectleider Erwin Veneklaas Slots: "Het is een gebouw waarin het kind centraal staat en dat van betekenis is voor de hele gemeenschap. We hebben tijdens onze sessies behalve de gebruikers ook de omwonenden en stakeholders betrokken. Met het multifunctioneel en gezamenlijk gebruik zetten de gebruikers sterk in op intensief gebruik van ruimte en daarmee het beperken van bebouwd oppervlak. Het resultaat is een gemeenschapsvoorziening waar

PROJECTINFORMATIE

Project
Nieuwbouw IKC De Vaart in Ter Aar
Opdrachtgever
Gemeente Nieuwkoop
Architect
De Zwarte Hond
Adviseur
ICSadviseurs
Landschapsarchitect
Felixx Landscape Architects and Planners
Omvang
6.700 m²
Bouwkosten
€ 14 miljoen excl. btw
Ingebruikname
Augustus 2021

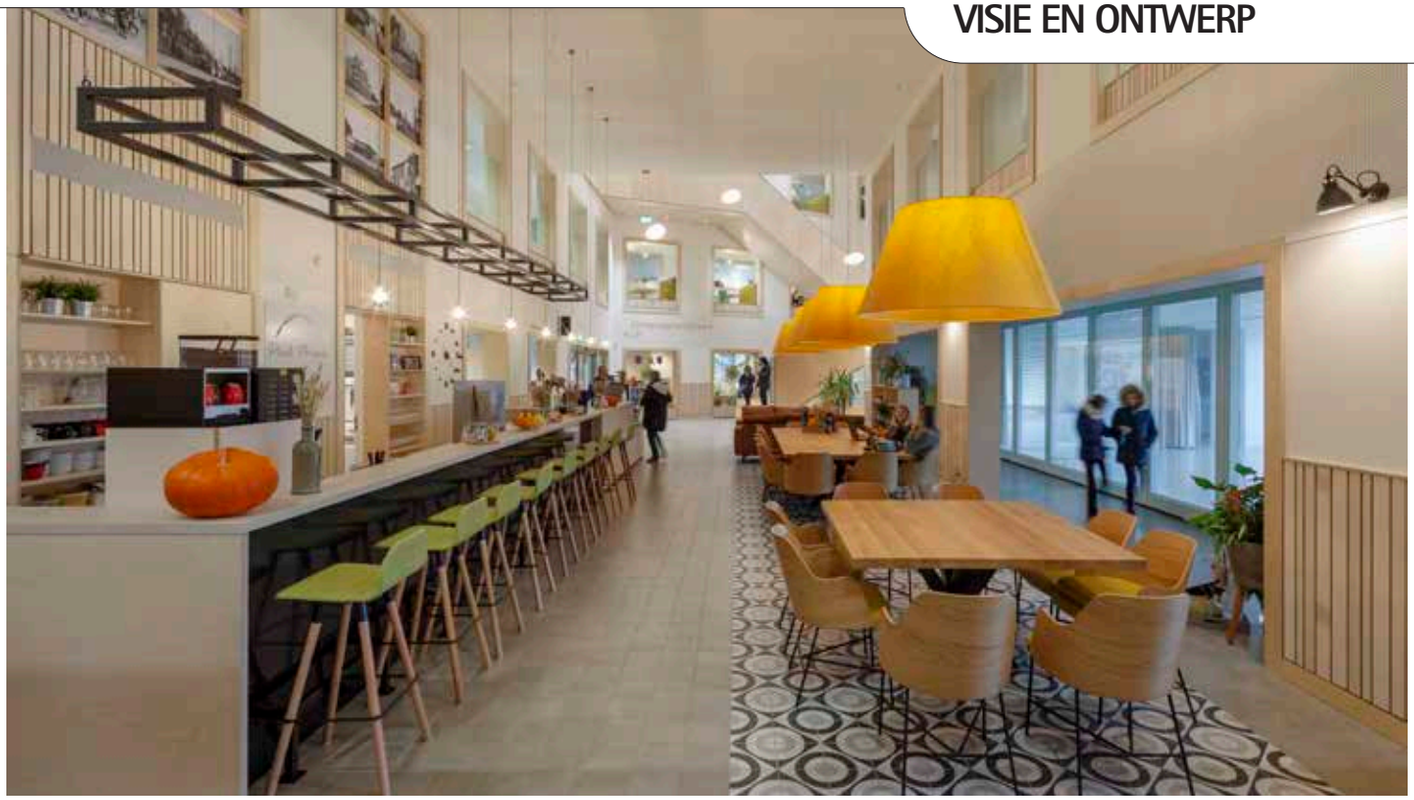

natuurlijke verbindingen ontstaan tussen onderwijs, kinderopvang, CJG, de bibliotheek en binnen- en buitensportverenigingen. Open leerpleinen en bijvoorbeeld de semiopenbare bibliotheekafdeling verbinden de veilige setting van stamgroepen en onderwijsunits met publieke ontmoetingsruimten en sportfaciliteiten. Grenzen zijn daardoor geleidelijk te verleggen."

KLEINERE VOLUMES

Architect Bart van Kampen van De Zwarte Hond was verantwoordelijk voor het ontwerp: "Het gehele complex is energieneutraal en voldoet aan de standaard BREEAM-NL very good en Frisse Scholen klasse B. Alle ruimten hebben veel daglicht en te openen ramen en de verticale houten ribben dienen als zonwering. Maar vooral is er gelet op de juiste akoestiek. Zeker met de grote leerpleinen waarin niet meer klassikaal les wordt gegeven is dit belangrijk. Hierdoor voelen de ruimten zacht en rustig. In de zomermaanden kunnen de installaties uit staan en is de natuurlijke ventilatie voldoende voor een goed klimaat. Hoewel het gebouw groot oogt, past het goed in de omgeving. Door het gebouw op te delen in verschillende kleinere volumes, de sporthal verdiept aan te leggen en de gevels optisch in twee lagen te verdelen is het gelukt om ondanks de omvang van het programma aan te sluiten bij de groene omgeving. De vriendelijke uitstraling zet zich door in de ongedwongen en sfeervolle leefruimte die het hart van het gebouw vormt. Alle gebruikers, jong en oud, komen hier samen. In het ontwerp is rekening gehouden met de schaal van het kind. Aan de buitenzijde door het grote volume op te knippen in kleinere gebouwen met zadeldaken. Bijvoorbeeld een kind dat in de bovenbouw zit kan zijn eigen bovenbouwunit aanwijzen aan de buitenkant. De onderbouw, de middenbouw en de bovenbouw hebben alle een eigen entree. Hiermee is de kleinschaligheid die het dorp zo bijzonder maakt in stand gehouden. Ook de nissen bij de kinderopvang buiten geven beschutting aan het jonge kind en hebben buiten slaapplekken gekregen. In het interieur wordt de menselijke schaal doorgezet in nissen waar je kan ontmoeten en kan leren. Er zijn grote leerpleinen met leerplekjes in allerlei gradaties tot aan zeer intieme plekken met uitzicht op het centrale hart.

VRIENDELIJKE UITSTRALING

De zeer grote professionele sporthal is in de grond verzonken om het volume aan de buitenzijde kleiner te maken", legt Bart uit. "Leuk detail is dat je vanaf het schoolplein via een raam de lager gelegen sporthal kan overzien. De gevel heeft een bakstenen plint en een met natuurlijk hout bekleed deel erboven, waarmee het volume van het gebouw optisch nog verder wordt gereduceerd. Dit hout met de verticale ribben zal op termijn natuurlijk vergrijzen. Het metselwerk onderin zorgt voor robuustheid, hout is daarboven geplaaatst vanwege de duurzame eigenschappen. Het gebouw krijgt hierdoor een vriendelijke uitstraling en schikt zich in zijn groene omgeving. Door architectenbureau De Zwarte Hond en Felixx Landschapsarchitecten is het bestaande Argonnepark via de bestaande sportvelden verbonden met het nieuwe gebouw tot een landgoed. Hierdoor kunnen de kinderen en dorpsbewoners van Ter Aar hier spelen, bewegen en sporten in een grote groene omgeving."

Kijk voor meer informatie op www.icsadviseurs.nl en www.dezwartehond.nl.